

Programma en deelnemers
Dag van de Noord-Nederlandse Archeologie

De mens in het landschap
van ijstijd tot middeleeuwen

ZATERDAG 19 MAART 2016

Van 10.00 tot 16.00 uur

Tresoar - Boterhoek 1 te Leeuwarden

Organisatie

Archeologysk Wurkferbân (AWFA) van de Fryske Akademy

AWN - Vereniging van Vrijwilligers in de Archeologie

Drents Prehistorische Vereniging

Vereniging voor Terpenonderzoek

Tresoar

Welkom

Geachte bezoeker,

In samenwerking met Tresoar organiseren de archeologische verenigingen van Noord-Nederland in het gebouw van Tresoar te Leeuwarden de Dag van de Noord-Nederlandse Archeologie.

Iedereen die meer wil weten over de geschiedenis van Noord-Nederland en het werk van archeologen en hun vondsten, kan vandaag genieten van interessante lezingen, filmopnamen, rondleidingen en een boeiende informatiemarkt. U bent van harte uitgenodigd om kennis te maken met de tientallen deelnemers en wat zij te bieden hebben op de archeologische informatiemarkt.

Naast informatiestands zullen presentaties worden gehouden over actuele onderwerpen uit de drie noordelijke provincies. Zij hebben vooral betrekking op onderzoeken of projecten van de organiserende verenigingen. Zij geven stuk voor stuk interessante informatie voor iedereen die zich bezighoudt met de oudste, vaak onbeschreven geschiedenis van Friesland, Drenthe en Groningen.

Hebt u al tijden een voorwerp liggen waarvan u nu wel eens wat meer wilt weten? Dit kunt u door een team van deskundigen laten determineren.

Wij wensen u een fijne dag!

Huishoudelijke mededelingen

- Bij binnenkomst is het voor iedere bezoeker mogelijk zich in te schrijven. Als u uw e-mailadres opgeeft, wordt u op de hoogte gehouden van belangrijke archeologische ontwikkelingen in Noord-Nederland.
- U kunt uw jas en tas kwijt in de garderobe, waar ook kluisjes beschikbaar zijn.
- Op de etage is de mogelijkheid om iets te drinken en een broodje te nuttigen.
- Het nabijgelegen Historisch Centrum Leeuwarden, het centrum voor de geschiedenis van Leeuwarden, is open en gratis te bezoeken.
- Bij Tresoar kan geparkeerd worden in Parkeergarage Oldehove, tegenover de locatie.

Deze dag is mede mogelijk door bijdragen van de provincies Fryslân en Drenthe, het Wetenschappelijk Fonds DPV, het Archeologiefonds AWN, de Fryske Akademy, Tresoar en het Huis van de Groninger Cultuur

Rondleidingen (11.00 en 14.00 uur)

door de Schatkamer en het depot van Tresoar

Aanmelden bij de receptie van Tresoar, maximaal 15 personen.

Programma Lezingen

De opening en de lezingen vinden plaats in de Gysbert Japicxseal

- 10.30 uur **Opening door directeur van Tresoar dhr. Bert Looper**
Het belang van Tresoar en andere archieven voor de archeologie.
- 10.45 uur **Dennis Worst - Het natuurlijke landschap en de middeleeuwse bewoningsgeschiedenis van Zuidoost-Friesland**
Dennis Worst (1986) zal in zijn presentatie vooral ingaan op de reconstructie van het vroegmiddeleeuwse landschap. We zullen zien dat het Zuidoost-Friese landschap vanaf de middeleeuwen een ware metamorfose heeft ondergaan. Waar ooit uitgestrekte venen lagen vinden we nu reliëfrijke dekzandruggen. Als laatste staat ook de chronologie van de Zuidoost-Friese veenontginningen centraal.
- 11.30 uur **Isabel van der Velde - De Slag bij Noordhorn**
Resultaten van het archeologisch veldonderzoek door de AWN naar de slag die in 1581 moet hebben plaatsgevonden bij Noordhorn. Isabel van der Velde neemt u mee naar de Slag en de eerste archeologische resultaten.
- 13.00 uur **Jeroen Bolhuis - Sporen in het bos rondom Kamp Westerbork**
Van Kamp Westerbork is veel bekend. Maar wat valt er te zeggen over de archeologische en cultuurhistorische fenomenen in en rondom het kamp? De resultaten van het onderzoek, uitgevoerd door Jeroen Bolhuis van Saxion te Deventer en de AWN, heeft veel verrassende archeologische resultaten opgeleverd.

13.45 uur

Dr. Egge Knol – Een eeuw Vereniging voor Terpenonderzoek

In het begin van de vorige eeuw was de exploitatie van wierden en terpen in volle gang. De ene na de andere terp verdween zonder enig archeologisch onderzoek. Vanaf 1908 was de bioloog A.E. van Giffen waarnemingen aan het doen, maar een heuse wierde afgraven was een onvervulde droom totdat industrieel Jan Evert Scholten een wierde voor dit doel opkocht. Hij stelde deze beschikbaar voor onderzoek maar eiste wel een toezichhoudend bestuur met een vereniging die voor draagvlak kon zorgen. Dat werd de Vereniging voor Terpenonderzoek die nu een eeuw bestaat. De spreker gaat in op het enerverende begin van de vereniging en haar verdere bestaan.

14.00 uur

Nelleke IJssennagger – Beitske, de dame uit de terp

De presentatie gaat over een vrouw die in de zevende eeuw begraven werd in de hoogste terp van Friesland: Hogebeintum. De in 1905 aangetroffen overblijfselen zijn bijna onafgebroken opgenomen geweest in de opstelling van het museum. De lezing gaat over deze vrouw en haar graf, het proces van de gezichtsreconstructie en het resultaat dat tot en met 6 juni te bewonderen is in het Fries Museum.

15.15 uur

Afsluitende lezing van provinciaal archeoloog van Friesland Gilles de Langen over amateurs en andere archeologen; oude en nieuwe verbanden in het Friese terpengebied.

Over de relatie en samenwerking tussen betaalde en onbetaalde archeologen is al veel geschreven. In plaats van te spreken over de onderlinge verhouding op de lange termijn, is het productiever concrete projecten op te zetten waarbinnen meerdere partijen hun doelen kunnen realiseren. Aan de hand van in Fryslân lopende en voorgenomen archeologische projecten zal dit worden toegelicht.

Deelnemers aan de informatiemarkt

Aebele Trijsburg - demonstratie pottenbakken
Alde Fryske Tjerken
Archeologisch Steunpunt Sneek
Archeologische steunpunten Fryslân (Museumfederatie Fryslân)
Argeologysk Wurkferbân (AWFA) van de Fryske Akademy
Arre – replica's van historische voorwerpen
AWN – Vereniging van Vrijwilligers in de Archeologie
Barkhuis Publishers – uitgeverij archeologisch publicaties
DDA – De Detector Vereniging
Drents Prehistorische Vereniging
Fokke Kiestra – antiquariaat
Fries Museum
Geopark De Hondsrug
Handelsonderneming Laan – Metaaldetectoren
Hunebedcentrum Borger
IJstijdenmuseum Buitenpost
Kloostermuseum Aduard
Landelijke werkgroep Archeologie onder water (LWAOW)
Libau – archeologisch adviesbureau
Noordelijk Archeologisch Depot
Paulien Kaan – demonstratie restauratie
Stichting Verdronken Geschiedenis
Streekmuseum/Volkssterrenwacht Burgum (Stientiid Wurkgroep Fryslân)
Tijdlab – educatie en publieksarcheologie
Tresoar Leeuwarden
Vereniging voor Terpenonderzoek

**Het Historisch Centrum Leeuwarden (naast Tresoar)
is open vanaf 13.00 uur**

De organiserende verenigingen

Argeologysk Wurkferbân – Fryske Akademy

www.fryske-akademy.nl

Doel van het Argeologysk Wurkferbân (het AWF), is om de amateurarcheologen in Fryslân bijeen te brengen. Door het organiseren van lezingen, cursussen, praktisch werk en excursies wordt de kennis van de leden betreffende de archeologie vergroot. Ook is er de mogelijkheid deel te nemen aan opgravingen van bevoegde instanties. Door alle activiteiten wordt getracht het oudheidkundig onderzoek in Fryslân te stimuleren. Wie belangstelling heeft voor oudheden en de vroege geschiedenis, kan lid worden van het Argeologysk Wurkferbân. De enige voorwaarde is dat u tegelijk donateur van de Fryske Akademy wordt.

AWN - Vereniging van Vrijwilligers in de Archeologie – Afd.1 - Noord-Nederland

www.awn-archeologie.nl

Het grootste deel van de vrijwillige archeologiebeoefenaars in Nederland heeft zich verenigd binnen de in 1951 opgerichte AWN. Oorspronkelijk stond de afkorting voor Archeologische Werkgemeenschap Nederland. Bij het 60-jarige jubileum in 2011 is besloten om de naam te wijzigen in AWN, vereniging van vrijwilligers in de archeologie. De vereniging bestaat uit 23 afdelingen die vrijwel het gehele grondgebied van Nederland bestrijken. Er zijn inmiddels meer dan 2000 leden, vrijwilligers (amateurarcheologen) die opkomen voor de archeologische belangen in stad, dorp en streek.

Drents Prehistorische Vereniging (DPV)

www.dpv.nu

Meer dan een eeuw geleden werd door een groepje enthousiaste oudheidkundigen, op initiatief van Nederlands beroemdste archeoloog professor Van Giffen, de Drents Prehistorische Vereniging opgericht onder het motto: 'Zonder van het verleden te weten is het moeilijk het heden te begrijpen'. Vier keer per jaar ontvangen de leden het DPV-periodiek De Spieker, boordevol archeologisch nieuws, vondstbeschrijvingen, reisverslagen en veel meer. Daarnaast wordt u via de e-mail van actuele ontwikkelingen op de hoogte gehouden met de DPV-Nieuwsbrief. Minstens 7 maal per jaar houden wetenschappers en andere experts interessante lezingen en excursies voor de Vereniging. Recente onderwerpen: bewoning in de beekdalen, hunebedden, behoud van archeologische monumenten, opgravingen die een nieuwe kijk geven op onze geschiedenis, het ontstaan van het Noord-Nederlandse landschap, het dagelijks leven van onze voorouders en nieuwe onderzoekstechnieken.

Vereniging voor Terpenonderzoek

www.terpenonderzoek.nl

De Vereniging voor Terpenonderzoek viert dit jaar haar 100-jarig bestaan en heeft als doel het promoten en bevorderen van het archeologisch onderzoek naar terpen en wierden in het noordelijk kustgebied van Nederland. De vereniging subsidieert wetenschappelijke publicaties, waaronder dissertaties, verstrekt incidenteel kleine bijdragen in de kosten van wetenschappelijk onderzoek en geeft twee tijdschriften uit. Voor de leden worden studiebijeenkomsten en excursies naar opgravingen en tentoonstellingen georganiseerd. Waar mogelijk draagt de vereniging bij aan de bescherming en het behoud van wierden en terpen in hun landschappelijke context.